

*Af samme forfatter:*

UNDER VEJR MED MIG SELV

*Digte 1956. 2. oplag 1962*

EFTERKRIG

*Digte 1957. 2. oplag 1964*

DEN KRONISKE USKYLD

*Roman 1958. 4. oplag 1964 Tranebog T 107*

KONFRONTATION

*Digte 1960. 2. oplag 1963*

CAMOUFLAGE

*Et digt 1961. 2. oplag 1962*

VOLIERE

*Et fuglekor på 25 stemmer. Digte. Ill. 1962*

PORTRÆT

*Digte 1963*

HVA' SKAL VI LAVE

*Revykomedie af Jesper Jensen og Klaus Riberberg 1963.*

*(Findes i bogform og som Louisiana/Gyldendal grammofoonplade)*

GRIS PÅ GARTEN

*Sange og scener fra Studentertøjforeningens nytårskomedie 1962.*

*Sammen med Jesper Jensen og Leif Panduro*

*Louisiana/Gyldendal grammofoonplade*

RIBBERG LÆSER RIBBERG

*Louisiana/Gyldendal grammofoonplade*

BOI-ING '64!

# OG ANDRE HISTORIER AF

## KLAUS RIBBERG

GYLDENDAL

vrælet bævrende gennem smadrede sildkasser, vægere, fløj-tende ginflasker, spildolie, forsagere, bildæk, buffet, lokums-brædter, grapefruits, gnask og urørligt flommende strandseer. Der ligger havet.

Til venstre klitterne forsvindende i den rening. Til højre klitterne forsvindende i den rening. Midt for vandet med skum i tre afdelinger, inderst, lidt længere ud og længst ude. Endnu et stykke vej ude individuelt skum med afvekslende mellemrum. Inderst strandbredden. Bagved strandseer. Mellem strandseerne og vandet i ca. tre til syv meters højde måger i flugt fra venstre til højre. Senere fra højre til venstre. Så aldeles sidste inspirerede kraftfulde forsøg og viden om en konklusion. En indånding, en indtagning af vejrlig ved fuld bevidsthed, dybt, træforgrænende og splatrende, derefter udånding i byzantinske tagskred, tøjnuse sønderdelt, kanalsystemer drænet, raserede sommerivolier, detonerede automater, knuste bryskasser, voldtagne fanger, optrukne naturhistorie-samlinger, bevidsthedens hjemkomst ved opfattelsen af nærmere figurer, ordrecentralens helt klare kombinationer, de motoriske refleksor og mågevinden langs ørerne, saltets gnistren på lårenes inderside og skumflagerens bristen i lungetræet. Snottet og synsfordrejning i bænken, en fremdrejning af træ, stol, forantordnende, hjemrammende, bryst, mave og skøddcenterende. Der er badekåben. Der er maven. Der er ansigtets stød mod bugen. Der er ordet på vej. Der er ordets fødsel. Det er vibrationens jordskred, fortvivlelsens og salighedens gummersamløje, dødens og fødselsens jamrende spændstighed og disintegration, knaldets forglemmelse og bevidsthedens uforståeligt berusende, uforståede, fødte medvidden, blævreis og klarhedens ægteskab, hjemkomstens og nedlæggets altafslørende og sammensmeltende put. Der er ordet: Mor.

## Såret

Billedet slog ham samtidig med sin realisme og med sit symbohold. Han havde spurgt faderen, hvad det ville sige at såre nogen – underbevidst huskede han moderens ansigt ved en bestemt bemærkning – og faderen svarede, at det var ligesom når en soldat stak en bajonet i et andet menneske.

Realismen dominerede i starten: soldaten (englænder med flad vandfadsstålhelm, ananashåndgranater, første verdenskrig) kommer springende med åbenstående mund i et krigshyl over en pigtrådsspærring ned i en skyttegrav, hvor han planter bajonetten i brystet på en anden soldat (tysk, grydestålhelm) som rædsselslagen slipper håndtaget på sit maskingevær og falder tilbage i mudderet. At såre et andet menneske. Men efterhånden viskes billedet ud og kombineres med synet af en bajonet i moderens bryst. Han selv med stålhelm og en nøgen bajonet, der drejes rundt i moderens bryst, mave, i halsen. En gang imellem er hendes øjne så underlige, bliver ligesom større end de plejer at være, hun siger ingenting, går bare omkring. Det er det generende, at hun er passiv, ikke tilstede.

Han prøver på at huske, hvad det er han har sagt, men kan ikke. Han havde vist haget sig fast til hende og ladet sig slæbe rundt, mens han blev ved med at spørge, hvorfor hun ikke var glad. Hvad er der med dig? Hvad er der i vejen? Hvorfor er du sur? Han var øjeblikkelig i stand til at føle sin egen dårlige samvittighed, der uden grund voksede og voksede under tavsheden. Der var jo ikke noget i vejen med hende? Hun havde lov til at være ligesom hun ville, hun skældte jo ikke ud, strittede han ikke væk, men var bare tavs og øjenstor og ikke til at råbe op. Hvad havde han gjort?

Han havde givet hende en chance, var gået ud i haven lige efter morgnemaden og spankulerede rundt på gangene, op og ned, langs med lavendlerne, ned til lindehækken, rundt om syrenen, om i gården og tilbage igen bag om huset, hvor skyggen mod nord altid var kølig. Han havde givet hende en chance, men allerede da han trådte ind ad havedøren så han, at intet var forandret. Hun gik og tog ud og lignede ikke engang en fornærmelse, men lagde bare ikke mærke til ham. Han listede efter, trådte op på siden af hende, spændte næsten ben for hende for at påkalde sig hendes opmærksomhed, og hun så også på ham, men vist uden at se.

Fænomenet var kun dunkelt husket fra tidligere, én eller anden skygge var der, men den ny situation var vanskelig at hamle op med, den forelå her og nu og var virkelig. Behovsdelser kan ignoreres, fordi kontakten fra person til person dog er intakt, og bebrejdelser hurtigt bliver til meningsløs monoton, tavsheden derimod afskærer og er mystisk.

Cyklesmeden slæbte den høje, sorte gammeldags cykle op fra kælderens. Han holdt den på den sædvanlige måde, greb helt nede ved det store tandhjul i et af rørene og støttede med skulderen stangen, der løb forbi hans ene øre. Hår og hænder havde næsten samme farve, kulsorte. Faderen tog imod cyklen oppe på fortovet (han havde betalt nede i kælderens) og trak den hen til kantstenen, så stod han lidt alvorligt og ventede. Han så ikke vred eller urolig ud, han var en lille smule anderledes, ikke rigtig til at beskrive, bare anderledes.

Men han havde givet hende en chance. Formiddagen var gået uden forandringer, de havde taget fat på dagens næste program, frokosten. Moderen rettede an, stod i køkkenet og kogte æg, skar tomater, lagde spegepølsen frem. Han hørte brødmaskinen, først en knirken idet bladet blev løftet, så en kort pause og derefter træ-metalbraget, når skiven var skåret i bund. Han kunne se for sig – han stod inde i spisestuen – hvordan moderen ind imellem de enkelte afskæringer lagde

brødet til rette, rykkede det lidt frem, rykkede det lidt tilbage, indtil skiverne havde den tykkelse, hun ønskede.

Måltiderne var i denne tid dagens inddeling, de havde ferie, og faderen gik det meste af dagen i haven, mens moderen tog ud af bordet, dækkede det igen, lavede mad – undtagen et vist tidspunkt på eftermiddagen, hvor hun gik ud og satte sig i en liggestol eller hjalp faderen med at rive et eller andet sammen eller måske skuffe.

Han gik bagefter faderen uden at tage sig noget til. En gang imellem kunne han godt finde på at tage en rive og få et lille stykke af havegangen smukt rillet eller om efteråret vende et lille stykke jord med greben, men han blev hurtigt træt eller begyndte at kede sig, og holdt så op. Havearbejdet var altid det samme blot med små variationer i programmet efter årstiderne. Det morsomste var efteråret når de tændte ild i det sammenrevne løv og rosengrenene, men ellers huskede han ikke noget bestemt. Jo, een ting: han havde slået bag ved faderen ligesom nu (han var i gang med efterårsgravningen) og pludselig havde faderen slået en prut. Det var sikkert af anstrengelse og en hel fejltagelse. Ingen af dem sagde noget, men han huskede, hvordan han både havde været rædselsslagen og flov. Han havde aldrig hørt faderen lave den slags lyde og havde aldrig forbundet dem med ham. Prutter var noget børn slog.

Udfør hans ansigt var den grå whipcord-jakke og den ubevægelige ryg. Faderen cyklede meget rank, brugte benene som stempler og sad med hovedet næsten oppe imellem lindetræerne på vejen. Engang imellem knækkede det faretruende i den gamle cykles tandhjul, men der havde aldrig været noget alvorligt i vejen med den bortset fra de sædvanlige punkteringer. Det var ikke nemt at snakke, og der var ikke så meget at snakke om, så de sagde ingenting. Hver gang de kørte forbi et af træerne gav det et ganske lille sus i ørerne. Vejen var delt ind af træerne og et par sideveje. Træerne blev klippet og beskåret på et vist tidspunkt af året, de havde glatte

stammer og kun for oven en rund krone. Vejmand kom net-op ved sommer tid og hældte tjære udover de slidte pletter på asfalten, grusede og strøede sand. Små sten blev med mellemrum klemt op i dækkens slidbaner og sprang frem igen med gummigtige smeld.

Hun havde været færdig med at skære rugbrød, da han åbnede døren til køkkenet og stod nu bøjet over et fad, som hun fyldte med afskåret kød fra aftenen i forvejen. Han stod lidt i døren og så på hendes meget store ryg, der ikke flyttede sig, men bare stod der. Lidt efter rettede hun sig op og vendte sig for at gå hen i spisekammeret. Hun så ham, men lod sig ikke mærke med noget. Hun vendte sig og åbnede døren, trak et glas med rødbeer frem og stillede det på køkkenbordet. Han gik et skridt nærmere og stod bag ved hende. Han lagde armene op om hendes bagdel og stod der og hang, uden at hun rørte sig. Hun fiskede rødbeer op med den spidse stegegaffel og lagde dem i en skål. Så satte hun glasset tilbage i spisekammeret. Han kurede med bagefter hende og hang på som en abe.

„Lå' vær' med det,“ sagde hun.

Det var altid noget. Han klamrede sig fast til sætningen i stedet for hende. Han stod lidt i hjørnet mellem varmeapparatet og køkkenbordet og stirrede på hende, mens hun rettede baken til.

„Mor,“ sagde han.

Hun svarede ikke, men så bare på ham. Så løftede hun baken op og gik ind med den i stuen. Han stod lidt uden at tænke, så fulgte han efter og så hende fordele madden over bordet. Da hun var færdig vendte hun sig imod ham igen og sagde noget:

„Gå ud og kald på far.“

Han vendte sig straks om og gik hen i havedøren. Han råbte ud over græsplænen, og faderen vendte sig om og nikkede, lagde redskaberne fra sig op ad trillebøren og begyndte at gå op mod huset. Han gik gennem dagligstuen og spise-

stuen ud i køkkenet, hvor man kunne høre ham åbne for vandet. Moderen havde allerede sat sig ved bordet. Faderen kom ind og de begyndte måltidet i tavshed.

Det smagte ikke godt. Eller rettere sagt, det smagte ikke af noget. Rødbeerne blev store og blege inden i munden og brødet voksede faretruende og blev en klump, der kunne anbringes mod gansen og derefter faldt ned på tungen. Han flyttede rundt på madden inde i munden og måtte drikke mælk, når han skulle synke. Faderens madlyde var næppe sporbare den dag. Moderen spiste lydlost bortset fra et lille knæk i købepartiet, som hun altid havde. Det kom ikke rytmisk ved hver tygning, men kun engang imellem, som om hun havde anstrengt sig for meget eller tygget for kraftigt. Han så op på hende og lagde mærke til, at hendes hår var gråt. Han havde aldrig lagt mærke til hende andet end som en helhed tidligere, men så nu at hendes hår var gråt, de grønne øjne nedenunder, den kraftige næse, den store mund.

„Hvor gammel er du, mor?“ spurgte han.

Faderen og moderen så op på én gang og stirrede på ham. Faderen så derefter på moderen. Moderen spiste videre uden lyd.

„Spis nu,“ sagde faderen. „Så kan vi snakke bagefter.“ Han så over på moderen og tog igen noget mad i munden. De spiste måltidet til ende uden at sige noget.

På vej hen til cyklesmeden fortalte faderen ham en hel del, som han ikke forstod, men brugte ordet „at såre“. Nu vidste han, hvad det var, det var helt klart. En bajonet på spidsen af et gevær, som man holdt i hånden og stak ind i maven eller halsen eller ryggen? på andre. På en mærkelig måde følte han sig tryk og tilfredsstillt, mens de kørte tilbage ad alléen. Han mærkede varmen på ryggen og så solen gennem bladflimmeret.

Faderen trak cyklen om i gården og han gik bagefter og holdt fast i bagagebæreren, hvor han for nylig havde siddet på en søk og en pude. De drev langsomt ind i haven, hvor

## Selv mord

faderen lagde jakken og tog redskaberne op igen og begyndte at arbejde. Han arbejdede støt og metodisk. Indadvendt og næsten som i drømme. Faderen arbejdede sig ned i havens ene hjørne, og han gik alene rundt uden metode på græsplænen. Han snublede næsten over den gamle jernskruetrækker, som faderen brugte til at tage mælkebøtter op med. Han hev den op af jorden og stod lidt med det glatte skæfte i hånden. Skruetrækkeren var blank i den flade spids, hvor sten i jorden og grus havde slebet den ren og rustfri. Moderen kom ud på terrassen og rystede krummerne af dugen, stod et øjeblik, vendte sig så om og gik ind, så man så hendes store ryg.

Han balancerede langs kanten af rosenbedet ud til havegangen med skruetrækkeren i hånden. Så begyndte han at spille land med sig selv. Fluggede skruetrækkeren ned i den hårde grusgang og tegnede, hver gang den blev stående en cirkel om det erobrede land. Langsomt voksede en rundbuet figur frem mellem hans skrævende ben, mens han nærmede sig enden af havegangen.

En af de atfener hvor lunheden sidder sammen med mørket mellem vedpendens blade. Piletræerne hænger med grenene undersøgende over græsplænen. Solsorterne ser ondt til hinanden fra tag til tag og tier.

Drengen går ud af lågen og lader den svinge i bag sig. Han skal ikke noget bestemt og er ikke besat af særlige følelser. På kroppen bærer han mellem tøjlets masker den samme lunhed, det samme mørke. Kigger han op over tagene, ser han solsorterne skruet på rygningen i kulagtig silhouet. Ser han til venstre står der et trætagers gult-hvidt villahus med hvide pudsede kanter, en loggia, som går igennem to etager og afsluttes på den tredje af en altan med glashalustrade og grønne planter. Taget er skrånende, rød tegl og solsorten på den hvide skorsten kun et mørkt skiftegn uden egentlig betydning.

Skridtene er først små i højre siden af vejen, så drejer han tværs over den grusede asfalt og går lidt hurtigere hen til en højere låge, hvis baggrund er mørke, fugt fra alt for dybe græsplæner og olieagtigt dryssende magnoliatrær. Efter lågens bløde, rådagtige lukning bag ham, føres han ad flisegangen langs huset ind i et stadigt tiltagende mørke med fornemmelsen af skjult havestue og redskabsskur til venstre, et sovende hønsehuis for enden og en gård med sprækkende mos i cementens revner.

Af husets to indgange bruger man kun dagligt den ene. Den anden er til at bære kister ud af eller føre brude ind af. Der er aldrig ført nogen brud ind, men et par kister er båret ud. Køkkentrappen er for smal og snoende til at få den slags store ting ned ad. Køkkentrappen går de levende på. Kun en

## Tanden

– Vi kan jo tage resten af rapporten på stationen.

Drengen begynder at ryste over hele kroppen, han ser sine hænder bevæge sig lysende. Højre hånd langs gælanderet i trappemørket, som brydes af kontaktrøppet og det svage grå lys i den fine trappes etagelamper. Det er gaslysets gamle galger, der sidder tilbage. Hønsene skraber uroligt, da de går forbi på fliserne. En søkaptajn holder til i havehuset, et væsen styrende og drejende ror, spejldende. De sidder i kassevognens bagmørke sammen med en betjent, mens to andre sidder foran og kan ses gennem åbningen til højre. Knud siger.

– Det er nægtig skægt.

– Er det første gang I kører i politibil?

– Ja.

Latteren trænger sig på med en gysen. Drengen begynder at le, sprænglatter. Sveden presses ud i håndfladerne, Knud kommer med. Betjenten begynder at le, og fra førersædet presses adskillelsen flere gange konvulsivisk tilbage. Bernsede, næsten dinglende kommer de ind på stationen med de grønne lampekærme og de sorte gardiner tæt trukket for. Drengen siger.

– Jeg har engang fået findeløn for et ur.

Og de ler igen, også da de går. De kunne godt være blevet kørt hjem. Men det bliver jo ikke rigtig mørkt på denne aften. Slår takt mod alle blændede ruder og ler op mod sprækkerne langs de sorte gardiner. Langt fra virker deres pludselige latter skaktagtig, arbejdende sig op ad, snoende sig mod det mørke, der fødes mellem husene, Ramlende mod eler tyndende ud over tagrenden, tagrygningen, hvorefter man ikke ved, hvad der sker. Lys eller mørke.

Jeg ved ikke rigtig, hvordan det er at være tand. Ja, jeg tænker ikke på tænder sådan i al almindelighed, men på en ganske bestemt én i undermundten, tilfældigvis min egen. Man kan egentlig ikke tale om tanden i midten. Man har vist ikke en tand i midten i undermundten og heller ikke i overmundten for den sags skyld. Der må snarere være tale om to tænder i midten, og så indtræder problemet, om der er tale om den til højre eller til venstre for midten af undermundten. Det er noget man kan spekulere meget over, hvis man interesserer sig for korrektheden i den psykologiske detalje eller hvad man skal kalde det. En tand til én af siderne i undermundten drejer det sig om.

Nå, men det ligger lidt tungt. En dag landede en flyvemaskine. Det lyder som begyndelsen til en dum historie, for i og for sig er der jo ikke noget omhelst interessant i dette at en flyvemaskine lander. De lander jo uafbrudt nu og starter. I vore dage kan man bare stille sig op og glo, så kommer de blinkende ind med deres halelys og blinker bib og bop med deres røde og grønne lys på henholdsvis bagbords og styrbords vinge. Kommer ind ude fra sundet eller ovre fra Avlandshage-kanten, flader ud, sætter landingsstellet ned, bruger deres *flåbs* – slike nogen ord – og ruller farten af. Det er jo ingenting.

Nu kan man blot se sagen fra forskellige vinkler, også rent tidsmæssigt, og så bliver det en anden smag. Først kan man nærme sig et synspunkt udefra, f. eks. gående: Vejen er grusbelaegt og kantet af lindetræer, måske ikke særlig usædvanligt, men det er dog København! Tempoet er nogenlunde gående, nogenlunde hoppende. Valgmuligheden er enten at gå til

højre gennem ståltrådslågen og tværs over fodboldbanen eller at blive på *grusvejen* og nærme sig bygningen ad den. Lige-gyldig hvad man gør, dukker huset på et tidspunkt frem. Det store, beskidte, dumme, gule hus. En mægtig firkantet, gul blok med et gråt tag, der står og rager op som en papkasse eller et pennahus, ét af de gammeldags af træ fuldt af Viking II og Viking III og en spidser, der aldrig nogensinde kan tage sig sammen til at virke. Det er muligt, man taler med nogen, også muligt, man går alene. Nærmere på opdager man på denne årstid bestemte lyde og ser nogen sære bygge-sværme, der bliver kastet ud af tagrenderne. Det er svale. De siger ligesom om man hele tiden trak en sytråd igennem dem og de var mægtig irriterede over den sytråd og prøvede på at slippe af med den. Til sidst er man så nær på, at man ikke kan se noget som helst, og så er man der faktisk.

Anden vinkel: Her må visse detaljer af teknisk art gå i fisk, selvom de sikkert er væsentlige for historien. Øjnene er indesluttet af et par gummibriller med celluloidglas (gogsles) og hovedet dækkes af en læderhjel. Vinden laver et kossalt spektakel, men overdøves let af motoren, hvis tilstedeværelse måske alligevel mere opfattes af øjnene, der stirrer ind i propellen, hvid, sydende rundt, et hjul. Foruden cockpitets læderkant ses pinden, den kunstige horisont, højdemåleren, omdrejningstælleren, fartmåleren – og her er det så det begynder at knibe, jo, en olietrykmåler og et termometer. Det er muligt at se ud til begge sider og fremad, hvor horisonten er det aero-teknisk mest interessante. Til højre marker og begyndende villakvarterer, til venstre det samme og vandet naturligtvis. Bagude fornemmelsen af et andet menneske, en finger i ryggen med mellemrum, kontakt, store nik og håndbevægelser. Herudover ses en hånd, af og til to hænder omkring pinden og i fødderne kan fornemmes bardspændet til rorene gennem fodharmelene. Pennahuset med det grå lag ses i samme øjeblik olietermometeret (godt det kom med!) begynder at vise faretruende udslag. Det gule hus er

endnu ikke så stort, at det sætter store klask i bevidstheden, og når man betænker den indtrådte situation, er det ikke så mærkeligt, at synsindtrykket af bygningen først melder sig sekunder senere. Overophedet motor, propellen kan hvert øjeblik løbe løbsk, måske sprænge sig selv og blokken. En hånd i vejret og ansigtet vendt engang i et øjeblik panik, så ro, billedet af gult og grønt, gult, gult, hånd i ryggen, et nik, vinduerne, vinduerne forbi og vrælet af motoren knuser synet af propellen.

Vinkel tre: (måske den væsentligste, i hvert fald den kombinationsmæssigt mest dramatiske. (Det er unødvendigt nu at sige noget om tidspunktet)). Gardinerne hænger slapt ned og bliver lidt gullige i visse felter, når svagt cumulus passerer solen. Ha, man ved sgu ingenting. Så er det der pludselig, fordi det kommer om hjørnet. Et brøl, og alt det foregående er én bevidsthed. Springet fra pultene, selv den gamle for-glemmer sig, og der er ingenting, ingenting selv når gardinerne er flået til side og holder op med at blafe efter det hårde ryk. Der er noget i øjet, som foregår. Det er der sgu, og i øret. En omstilling, og hakemaskineriet er blevet til noget nede hos pigerne i den anden ende af pennahuset. Linseforandringer, og der er den så ude over tjørnehækkene, mærker spændingen i nakkeskuldrene, fald nu ned dit svin, henover, lige henover og den får pludselig farve, man synes den er af sølv et øjeblik, men så viser det sig, at den er hvid. Så er det altså at ansigterne vendes, og det der er forbi. Et øjeblik er situationen smittet af katastrofe, kan man måske sige lidt flot, fordi han er ved at lade os løbe. Man er på vej ud, simpelthen, men så kommer hele pennahuset efter ham, og han vrister sig løs. På plads! PLADS!

Jeg ved ikke rigtig, om det med tanden kommer ind nu eller jeg overhovedet nogensinde får det fortalt og hvad det egentlig betyder, men så vidt jeg kan mærke er det ikke rigtig tidspunktet endnu. Der er noget meget mærkeligt ved tænder. De har altid betydet en del for mig, og jeg har nogle rasende

drømme om dem. Selvfølgelig den almindelige med, at gebisset rasler ud, men mere nogen med lyde, tænderskæren rent ud sagt, men på en lidt mere kompliceret måde, fordi det lyder som om al yderhuden er skrabet af kraniet, og man fremtræder som en af disse tegninger, hvor man kan se årer og hjerne og kæbemuskler og det hele. Tænderskæren af denne art er på én gang blødere og mere skærende, end man kan forestille sig. Jeg har dem tit stillet op, hovederne, i en vindueskarm, hvor de så saver løs – så vidt jeg husker uden at bevæge kæberne.

Den langt mere tilfredsstillende lyd i et hvidmalet fodboldmål, når det rammes af et slag: nej, hvad var det jeg ville sige – vi gik selvfølgelig derover bagefter, og det må tilføjes, at de sædvanlige kontakter med Conny, min egen kære Conny, var stærkt begrænsede. Tanken om hendes glatte krop uden et hår på uden andet end antydninger af rundinger. Nej. Vi gik i en klump derover, og jeg så hvordan sådan en stjernemotor ser ud nær på, symmetriske tænder sprængt ud fra et centrum og sodede omkring udstødningstrørens munding. Hjelmene var åbne og remmene hang og daskede dem om halsen. Der var ingen håndbevægelser mere og prikken i ryggen, bare nogen ord og lidt lænen sig bagover, hvilen mod vingernes aluminiumsbeklædning, trækken i bardunerne. Vi var mindst hundrede til sidst, måske to hundrede. Jeg kunne umuligt høre, hvad de allesammen sagde, men jeg kunne pludselig høre én, der råbte, om vi måtte få en tur. Ha. Ha. Ha. Ha. Ha. Ha. Ha. Ha. Nu var den endelig kommet ned, og der var jo ikke plads til så mange mennesker, og det var vist nok også umuligt at starte på så lidt plads. Jeg mener, der er forskel på at lande, når man er i nød og så udsætte sig selv for risiko ved en hasarderet manøvre, ja en unødvendig. Vi var vist nok gået nærmere, selvom der blev sagt, at vi skulle holde os lidt på afstand, og nu er jeg faktisk nødt til at forlægge re-sidensen et øjeblik til vinkel to, som jeg tidligere har beskrevet.

Vinkel to: Jeg har pennalhuset lidt til venstre og sportshal-len lidt til højre, højden er noget mindre end før og udsigts-punktet stabilt. Jeg ser direkte ned. Det sorte udenom er små tohundrede individer (samme farve som svalerne) og pludselig hældes de ud over det hvide i midten. Lyden kan i denne anledning, fordi der ingen motorstøj er, godt trænge helt her op. Ja, jeg har sagt noget om tænder. Hvis man tænker på den formemmelse, der opstår, når man f. eks. kommer til at bide i et stykke sølvpapir eller lign., og det rammer en plombe, og kombinerer denne smerte? med lyden af kranierne, jeg tidligere har omtalt, får man et ganske godt begreb om, hvordan det lød, da det sorte ramte det hvide. Måske var jeg nedst i dynge, da alle begyndte at falde, og jeg husker ikke, om jeg så hans ansigt, men jeg tror det. Der er nemlig forskel på tingene og forskel på at sætte en maskine ned på en fodboldbane og så det andet. Han var bange. Jeg løb med min stump antenne og smed den hundrede meter længere henne. Aner ikke om nogen samlede den op. Det støvede omkring os og tjørnehækken susede af sted og der lugtede af havevand og en eller anden eftermiddagsrøg. Jeg skal ikke gøre mig klog på det, for det var lige meget.

Ved foråret stod vi og smågrinede, hvad skulle de stille op? Advarsler og hvis ikke så o.s.v. Jeg har siden tænkt på, at det var mærkeligt, det skulle komme lige på det tidspunkt, hvor vi stod opstillet til skideballe. Jeg havde aldrig hørt noget lignende, pludselig lød der et vræl, som om det begyndte inden i én selv eller var noget, man drømte. Blev højere og højere som døden og man havde lyst til at styrte ud ad døren og hjem og føle samtids, at det var lige meget, man var alene, mutters alene som et barn foran et jernbanetog. Der var stille, mens lyden kom ind ad vinduet, ned gennem gulvet, op gennem benene. Jeg begyndte at græde. En sagde, at det var luftværns sirenen, der blev prøvet.

Nu kan jeg godt mærke, det trækker sammen. Tanden til højre for midten, når man står inden i mig og ser frem, er



## Bomber i det fjerne

brun. Havde det nu været en mælketand, havde den ikke været brun den dag i dag, men man skal ikke se ret godt på mit gebis, før man tydeligt kan skelne netop den tand fra alle de andre. Det var nemlig ikke en mælketand, og selvom mange mennesker går rundt og tror, at tanden er ekstra misfarvet på grund af tobaksrygning, så må de tro om igen. Kom gående op ad trappen sammen med de andre efter klokken. Og nu vil jeg nok indrømme, at jeg har en tendens til den slags selvplagerier, men der var nu ikke noget om det i dette tilfælde. Ja, med selvplagerier mener jeg ikke noget vanvittig slent, men jeg kan godt lide at pille, også hårdt f. eks. i ansigtet eller kradse mig selv mere end jeg burde. Jeg har hæmorroider. Men her kom vi bare dinglende i det sædvanlige sløvemandstempo op ad trappen forbi viceren og jeg havde min brune flyverhjulm dinglende nede på maven, fordi jeg havde noget med at anbringe låsen til remmen på kanten af den tand, jeg har fortalt så meget om. Og så kom jeg ind i en bestemt dum rytme og trak pludselig af al magt nedad i flyverhjelm.

Man skulle tro, at hovedets bevægelse fremover var nok til at forhindre en god, sund tand i at gå løs, men på den anden side må trækket have været helt overnaturligt kraftigt. Jeg røg ned på panden lige foran den voksne, der troede jeg faldt og vendte mig om og så lige ned i mit vrælende ansigt og den åbne mund, hvor en lille smule blod må have samlet sig omkring tandkødet ved den løse tand. Da var jeg, mere tanden med mig udenom end noget som helst andet, så lidt kan jeg alligevel sige om, hvordan det er at være tand.

Der er noget ved voksne, som kan være fantastisk træstende. Der er noget ved deres hænder og oprigtige omsorg for mindreårige i visse situationer, der er ganske rørende. Jeg har flere gange nydt godt af den – ikke mange måske – men når jeg en gang imellem står foran spejlet og skærer ansigtet af mig selv som vi alle gør en gang imellem, vælder en stor ømhed op i mig og jeg har svært ved at holde tårerne tilbage.

Det ville være uretfærdigt, ja ligefrem uvenligt at sige, at der i hendes hoved med mellemrum høretes lyde som f. eks.: Bzz-ynning eller Pritzzzzsj. Men uden at gå nogen for nær, må man indrømme, at der i et hvert menneskes liv, på et eller andet tidspunkt, regelmæssigt, ja sågar indtil flere gange om dagen er tidspunkter, hvor absencer indtræder. Det er et grusomt fint ord, som med lidt umage kan omskrives. Der er tidspunkter i ens liv, hvor det ligesom går i stå inden i hovedet og *almindelig* tankevirksomhed afløses af en slags *sørn* eller erstattes af lyde af en art som de for oven beskrivne. Lyde af den art, som man kvier sig ved at forestille sig virkeligt optrådte i hendes hoved, men vist nok var der alligevel.

Presset af pligtopyldelse og trehundredeogsyttent ting, trivialiteter, som skulle huskes i en hukommelsessvag hjerne er i sig selv gyldig grund til visse tomme øjeblikke, hvor lyden afløser den rent billige tankevirksomhed – og tænker man rigtig efter, så er der – i hvert fald i lyd nr. to – reminiscenser af dampventil, spild damp, der hvæser ud af en maskine med overtryk.

På den ene side af hovedet fornemmelsen af trappen til oven på. Deroppe en række værelser lagt ud indholdende hver sit problem – en uredt seng, uldmænd under spiralbundene, et pludseligt glimt af skyld: rummene under det skrå tag ikke efterset i et halvt år, presset vokser, symaskinen med tynd smørolie i kande, hvirvlen af birkeakler på den ydre altan, det stoppede afløb. På den anden side af hovedet stuerne „herreværelset“, dagligstuen, spi... (panik) han ligger derinde, glemt et øjeblik, nu indtrådt, og synet af billedet

## Badanstalten

— Blomsterne.

Tanten.

— Nej.

Udendørs. (Senere rekonstruktion). Vognen kører op på siden af den sorte person. Fire ansigter, hvide, sort indramning vendt mod hækken, tempo lento. Anråber. Befaler. Pistolen kan kaste endnu en knje (mener den) løftes og cirkler svajende sit nul. Fire mundtunger fyldes samtidigt, tømmes, køles. Soldaten vil ikke grave sig ned, men hans mund gaber over jorden i faldet som et krangreb.

— Farvel.

— Farvel.

— Farvel.

— Farvel.

De er gået. Gardinet kan godt trækkes ned.

Badanstalten, som står på en masse indviklede træribber og pæle ude i vandet, er grøn, og man går ud til den ad en lang bro. Vandet helt inde ved land er lavt og bliver ved med at være det et stykke ud, men efterhånden bliver det dybere og ude ved badanstalten er det nogle steder så dybt, at man kan springe ud i det på hovedet fra fem meters højde. Kigger man ned i vandet, der hvor broen begynder, ser man, at havbunden er ligesom rød og en lille smule smattet. Det er ikke nogen rar fornemmelse i ens fødsåler, når man tænker på, hvordan det ville være at gå på det sand. Efterhånden som vandet bliver dybere, kommer der tang og ålegræs på bunden, og hvis man er heldig kan man mellem skyggerne, der hvor der ikke gror noget, engang imellem se en krabbe eller en hundestejle bevæge sig. Krabben løber sidelæns væk, som om den havde set et eller andet, den blev genert over, mens hundestejlerne ryger af sted i et ryk og står stille på et andet sted og vimmer med finnerne. Hvis man ikke går og lytter til noget andet, så hører man kun fødderne, der ligesom dunker mod træplankerne og lyder mere og mere hult jo længere man kommer ud, fordi der ikke er sand inde under broen mere, men hvis man glemmer at høre efter den måde fødderne dunker på, kan man høre larmen inde fra jernstøberiet og vandet, der klasker frem og tilbage mellem pælene. Lyden fra støberiet og fabrikkkerne passer godt sammen med synet af havbunden helt inde ved land og lugten, der er meget mere som våd pap og appelsinskraller end havfrisk, fordi lossepladsen ligger lige ovre bag ved. Vandet er ikke frisk, men alligevel kan man selvfølgelig godt blive kølet af på en varm dag, og hvis det er rigtig varmt, kommer der mange

mennesker på badeanstalten og tænker ikke særlig meget på om vandet er rent, og at der ligger et jernstøberi og en losseplads lige i nærheden.

Badeanstaltens navn er skrevet på alle ydervæggene med store sorte bogstaver, og man lukkes ind i venstre side, der hvor broen ender. Betalingen er forskellig for voksne og børn, man kan få rabatkort til så og så mange bade, og man kan også indtegne sig til svømning og vandpolo. Om formiddagen kommer der tit skoleklasser på badeanstalten, og de bliver delt i to grupper. Pigerne kommer på dameafdelingen, og drengene går ind til herrene. Badeanstalten er nemlig – selvom man ikke kan se det udefra (i hvert fald ikke fra land) – delt i flere afdelinger, og den fineste af dem, er den i midten, her skal man nemlig have badedragt på, fordi der er adgang både for damer og herrer. Her inde er der høje vipper og vandruitschbane, men der kommer mest voksne eller næsten voksne, som er begyndt at tjene penge. Engang imellem svømmer nogle af drengene fra herreafdelingen gennem træribberne og pælene uden om badeanstalten hen til sportsbassinet – sådan hedder den dyre afdelings bassin, der er åbent ud mod vandet – men hvis de bliver opdaget af kontrolløren, har han ret til at forbyde dem adgang til badeanstalten. Så må de heller ikke i mindst en uge komme på herreafdelingen. Det er sjældent nogen bliver taget, men engang imellem sker det, og så kan man ikke lade være at lægge mærke til, hvor gode kontrollørerne er til at huske snyderne.

Et par gange om sommeren er der fest i vikingeklubben, eller vandpoloholdet spiller mod en anden klub, men det er for det meste om søndagen, så det ser man ikke meget til, undtagen hvis de ikke netop holder en slags generalprøve om fredagen eller lørdagen for at være sikker på at det altså men klapper. Så kan man risikere gennem et knastul at se en mand i overfrakke og med hat og f. eks. en saxofon eller en lang pibe i hånden køre ud i sportsbassinet på cykel fra den høje vippe.

Særlig om lørdagen er der mange mennesker på badeanstalten, hvis det er varmt, og jeg går ud fra, at der er endnu flere om søndagen, men jeg kommer der kun om hverdage, fordi jeg altid er sammen med mine forældre og søskende om søndagen. Så holder vi os enten hjemme i haven eller tager på en cykletur. Men på ganske almindelige hverdage eftermiddage er badeanstalten efter min mening også mest interessant – eller rar – fordi man i en vis periode f. eks. fra kl. halv to til kvart over fire har den mere eller mindre for sig selv, og så – kort tid efter at vi har hørt sirenen fra jernstøberiet – begynder folk at komme strømrende fra arbejdet for at få skyllet kroppen, før de skal hjem at spise. Så er man faktisk også træt af at sidde alene og er blevet varm efter den forrige afkøling i vandet og er parat til at hoppe i igen sammen med det ny hold.

Det begynder gerne med, at vi er et par stykker henne i skolen, som aftaler, at vi skal på badeanstalten om eftermiddagen og mødes, efter at vi har været hjemme med taskerne og hentet et håndklæde, for at cykle derud. Vejen i sig selv er spændende, men den behøver jeg ikke fortælle så meget om, fordi det mest er badeanstalten, jeg vil ind på. Alligevel kommer vi forbi nogle fabrikker, som udsender en meget stærk lugt, dem kalder vi for „fise-fabrikkerne“, og det synes jeg lige skal med. Vi stiller cyklerne i nogle ret dårlige stativer af træ. Det er i og for sig bare nogle lange trækasser med ribber i, hvor man kører forhjulet eller baghjulet op, og så er det meningen at ribberne skal støtte hjulet. I virkeligheden støtter træstativerne meget dårligt, så cyklen altid står og hælder og hjulet bøjes eller pedalerne filtres ind i cyklen ved siden af, så man har svært ved at få sin egen ud, når man skal hjem.

Vi kigger sjældent ned i vandet, fordi vi efterhånden ved, hvordan bunden ser ud helt ud til badeanstalten, men lyden af fødderne mod træplankerne i broen får os i reglen til at sætte farten op. Der er noget elastisk i den, som får fødderne

til at springe hurtigere op, end når man går på jord eller asfalt. På dette tidspunkt er næsten alle for udadgående, og de fleste er skolebørn på vores alder eller lidt ældre fra alle kommuneskolerne i nærheden. En gang imellem kommer der måske en dame ind, som har brugt formiddagen til at gå i vandet og slikke solskin, i stedet for det hun ellers skulle. Om foråret – eller rettere sagt forsommeren – har jeg gerne rabatbilletter til badeanstalten, fordi det kan betale sig, og jeg siger udtrykkelig forsommeren, for om efteråret kommer vi her aldrig. Det er ligesom om, man bliver træt af at gå i vandet, når man først kommer hjem fra sommerferie og ikke har bestilt andet i flere måneder.

Jeg kommer selvfølgelig på badeanstalten for at gå i vandet, og vi er meget interesserede i vandets temperatur, der hver dag af bademesteren bliver skrevet med kridt på en tavle sammen med luftens. For det meste ligger vandet på 14 – 16 grader og luften på en 16–17 strykker, men jeg har været i engang, hvor vandet ikke var mere end elleve og luften fjorten. Det var skrappt.

Vores skole har ikke skolesvømming, men mange andre skoler kommer på badeanstalten med svømmelærer og får undervisning i ryg- og brystsvømming, bjærgning og dykning. Derfor er der – i hvert fald på herreafdelingen – store kasser med korbælt og strænger med bøjler, som de, der ikke kan svømme, hager sig fast i, mens svømmelæreren går rundt langs bassinkanten og fortæller dem, hvordan de skal bruge benene og trække vejret. Blandt redskaberne til svømmeundervisningen hører også hvide trækors fastgjort med en snor til et blylod. De bliver brugt, når eleverne skal lære at dykke. Så tager svømmelæreren et kors og smider det ud i vandet i den dybe ende af bassinet, og det er så meningen, at man skal springe ud fra vippen eller bassinkanten, dykke ned og komme op med korset og blylodet. Jeg bryder mig selv ikke meget om at dykke, og min familie er heller ikke glad for at jeg svømmer for meget under vandet, fordi jeg engang har

haft mellemøretændelse. Det kan i øvrigt være generende nok at skulle proppes vat i ørerne, hver gang man skal i vandet, men der er ingen vej udenom. Bagefter ved man ikke rigtig, hvad man skal stille op med det våde vat, og selvom man stikker det ned mellem revnerne i træplankerne et sted udenfor bassinet, kan man gode risikere, at det kommer flydende ind mellem alle dem, der bader, hvis strømmen er i den retning. Selvom folk ikke kan gætte, at det er ens vat, får man alligevel dårlig samvittighed. Jeg har aldrig rigtig lært at svømme, men klarer mig meget godt med brystsvømming, selvom jeg ret hurtig bliver forpustet. Jeg har tendens til at holde vejret, mens jeg svømmer, fordi det ikke er så behageligt at få badeanstaltens vand altfor meget ind i munden. Rygsvømming kniber det med, fordi jeg synes det er ubehageligt at holde ørerne med vattet for længe under vandet ad gangen. Det holder nok vandet ude, men det bliver ubehageligt vådt og koldt inde i øregangen.

Jeg kommer selvfølgelig på badeanstalten for at gå i vandet, men der er nu også noget særligt ved det. Som jeg nævnte før er den inddelt i tre afdelinger, én for herre, én for damer og så „Sporten“. Vi kommer mest på herreafdelingen, fordi den er billigst, og når jeg går ind gennem den grønne dør, er det altid en lille smule spændende. Hjemme er vi sjældent nøgne, ja, selvfølgelig har jeg ikke tøj på når jeg er i bad og min mor vasker mig, og jeg har først fået badebukser for et par år siden, men jeg har aldrig set mine forældre uden tøj på. Det er ikke sådan, at de skjuler noget i den forstand, og jeg har også tit set min mor i underkjole på badeværelset, men rigtig uden tøj på har jeg aldrig set hverken min far eller mor. I og for sig har jeg heller aldrig haft lyst til det, det er slet ikke faldet mig ind, at det var noget jeg skulle, men derfor virkede det også første gang – og gør det stadig – så mærkeligt at se alle de voksne mænd på herreafdelingen uden tøj på. Det er naturligvis mest deres tusemænd – eller pikke som vi også siger – jeg ser på, og jeg

må indrømme, at jeg ikke troede de kunne være så forskellige, som de er. Vores er jo mest ens og har samme farve som resten af kroppen, mens deres allesammen er forskellige og med farver lige fra brun til rød og blå. Man lægger også mærke til, at mange af mændene ikke har hud helt ud til spidsen af deres tissemand, men at den ofte sidder krænget tilbage ligesom en krave eller slet ikke er der. Nogle af pikkene er fantastisk store, mens andre – mest på de ældre mænd – er ligesom indskrumpede og skæve. Man kan slet ikke få øjnene fra dem, selvom man ser væk og lader som om det ikke interesserer én. Det er også mærkeligt med håret omkring tissemandene, det er kruset og sort som fjere på en fugl eller lyst, ja nogle er oven i købet rødhårede der nede. Nosserne ligner heller ikke vores, fordi mange af dem ikke hænger lige langt ned. For det meste er det den venstre, der hænger længere ned end den højre – set fra manden der har nossernes synspunkt.

Alt det får man smækket lige i ansigtet, når man kommer ind på herreafdelingen, og det kan godt virke overvældende første gang. Efterhånden vænner man sig til det og prøver at gå på samme ligefremme og stolte måde som mændene på herreafdelingen. Alligevel kan man ikke lade være med at glo og grine når f. eks. en tre-fire mænd går i vandet sammen og spiller bold og dykker under, så deres ender kommer op over vandet pludselig, og man kan se revnen med hår i og tissemanden og nosserne, der flyver i alle retninger og dingler.

Efter kl. fire når vi har hørt sirenen, kommer det store ryk-ind. Det er ikke blot arbejderne fra jernstøberiet og de andre fabrikker rundt omkring, som behøver badeanstalten for at gå i vandet, lidt senere kommer der også kontorfolk – eller i hvert fald nogen, der ikke har arbejdstøj på. De åbner døren og kommer frem i én række med jakke og slips, måske med en mappe under armen, mens arbejderne går i overalls og kasket. Så forsvinder de i båsene, der er lavet ved hjælp af træskillerum langs bassinkanten, og kommer frem kort tid ef-

ter uden tøj på. De går anderledes end før, skyder brystet frem og glider måske med hænderne op og ned ad overarmene. Stemmen er lidt højere end før, og de taler om vandet, om hvor skide koldt det sikkert er, men at det alligevel nok skal blive rart at få skylllet skidtet af sig.

Jeg ved ikke, om det er helt rigtigt, men jeg bilder mig ind, at jeg godt kan se forskel på arbejderne og kontorfolkene og de andre, selv om de ikke har tøj på. I og for sig er der ingen forskel at se, deres tissemand er ens d.v.s. forskellige som hos alle voksne, men de opfører sig forskelligt over for dem. Kontorfolkene og de andre er ligesom til uden om pikken, og alt hvad de gør bliver styret af den, som om de både var stolte af den og måske også lidt bange, mens de, jeg tror er arbejderne, nok kan snakke om den og hentyde til den, men alligevel er mere nøgne i ét stykke. Kontorfolkene og de andre er kun nøgne på pikken.

Særlig en mand der kom på badeanstalten for et par uger siden husker jeg tydeligt. Han hørte ikke bestemt til kontorfolkene og var slet ikke arbejder – han kom også før sirenen havde lydt kl. 4 – men var noget særligt i sit grå, glatte tøj med smalle sorte striber, dobbeltradede jakke og store opslag. Han havde blød hat på – det ser man ellers sjældent på badeanstalten – og hans sko var blanke og sorte. Jeg ved ikke, hvor de andre var henne, måske var de svømmet ind på „Sporten“, så jeg havde god tid til at følge netop ham og se, hvad der skete, når han tog tøjet af. Han gik ind bag en bræddevæg længere nede, og nogle mænd, som sad i solhjørnet og tørrede, kiggede også efter ham, men kun et øjeblik. Han var længere om at blive klædt af, end man plejer at være, men så kom han endelig ud og var fantastisk. Skuldrene var smallere, end man skulle have troet, men det måtte være vatter i jakken, og han var helt bleg, som om han aldrig havde haft tøjet af før ude i solen. Hvis han ikke havde haft sin pik ville man måske ikke have lagt mærke til det, men den var utrolig, lang og ildrød, som om den var pisket. Selv-

følgelig var det ham, der kom ud med den, men det var nu alligevel, som om det var den, der førte manden frem af omklædningsbåsen ud i solen.

Selvom jeg har vænnet mig mere til de nøgne mænd efterhånden, var det umuligt ikke at se på den mand. Jeg ved godt hvordan man får børn selvfølgelig, og er også klar over, at mange af de mænd, vi ser på badeanstalten, har brugt deres tissemand til at lave dem, men selvom jeg ikke vidste det bestemt, så var der ingen tvivl om, at den mand i sidste uge lige havde brugt sin til sådan noget.

Han gik lige forbi mig hen mod de to mænd i solhjørnet, og de stirrede på hans pik, til han satte sig og lod den falde til rette mellem sine skrævende ben. De to andre mænd var ældre end ham i det grå tøj, og de sagde ikke noget i starten, men så sagde manden bag den store tissemand noget, og jeg kunne ikke lade være med at høre efter.

— Man sku måske se at blive lunet lidt, før man skal i baljen.

— Jah.

— Er det koldt?

— Næh.

— En sytten stykker.

— Ja, så kan man jo dårligt få kølet instrumentet.

— Næh.

— Næh, det er ikke sådan.

— Man sku jo også holde sig. Man ved jo aldrig, hva man får.

— Næh, hæh, hæ.

— Men det er jo ellers godt.

— Tja.

— Men den blev sgu næsten revet helt i stykker.

— Ja, de kan være slemme.

De snakkede ikke ret hurtigt, og sagde ind imellem ikke noget, men grinede hele tiden op i solen, måske lidt træt. Jeg ved ikke så meget, men kan få den til at kilde ved at tænke

på ganske bestemte ting. Jeg ved ikke, om jeg havde solen lige på mig, men jeg følte mig meget varm og pludselig så manden i det grå tøj op på mig og sagde

— Hva glør du på?

og samtidig opdagede jeg, at min egen tissemand var blevet stor og varm. Jeg krydsede benene og så væk, som om jeg ikke havde hørt noget, men mærkede at manden rejste sig og gik hen til bassinkanten. Så sprang han i og svømmede midt ned gennem bassinet på ryggen, mens hans pik flød mellem benene på ham som et eller andet jeg ikke kan beskrive.

Af og til kigger vi selvfølgelig også ind til damerne, men det er ligesom om de allesammen er enten for store-og-gamle med maver eller bare skolepiger, og så bliver man altid jaget væk. Inde på „Sporten“, hvor jeg har været en enkelt gang, fordi min søster kom der, er pigerne pænere, også fordi de har tøj på eller badedragt, men jeg ved ikke, jeg kan stadigvæk bedst lide at komme på herrealddelingen.

Jeg går hjem henad halv seks, og det er sjovt at lægge mærke til, hvor meget lunere det trods alt er inde på land end ude på badeanstalten, selvom den ikke ligger langt ud og er næsten i læ af lossepladsen. Hjenturen er sjældent særlig spændende, fordi man skal skynde sig for at nå hjem til midt dagen, som de ikke venter med.

## Peter Plys

og alligevel – syntes han – dybt forbløffet op på ham. Han kom selv på højkant og sprang i tre rejehop med øjnene hængende ud af hovedet ned til hende, mens han udstødte en lang, falsk beklagende jamren. Hun var bevidstløs, og det venstre ben sad i en vinkel ud fra kroppen, som han aldrig havde set magen til. Han måtte behøvske sig for ikke at begynde at knappe hendes tøj op og se efter, om der ikke også var sket andet, men beroligede sig med, at det måske ikke skete lige med det samme, og hvis det var sket, så kunne det jo være ligegyldigt.

Tre dage efter stod han i sit jakkesæt foran hendes seng på sygehuset og så, at beret nu var endnu mere mærkeligt. Det hang i en snor ned fra et stativ og var vældigt og hvidt og antiseptisk, og langt bage ved det skintedes Tullers hoved der også var meget hvidt og så op på ham med verdens mindste smil. Han var ude af strand til at sige et muk, stod bare og fedtede med en buket, som han ikke vidste, hvad han skulle gøre af. Han kunne ikke læse, hvad der stod på tavlen over hendes hoved, skimtede bare, at det vist begyndte med „i“. Da han havde stået meget længe, lod han de fugtige pinseljler glide ud af hånden og ned på hendes dyne. Det glippede i hans adamsæble. Hun fulgte ham intens med øjnene, og han holdt hendes blik fanget gennem halvtilkuede øjne. En hånd krøb op af hans flip og gennem hans nakkehår. Han så, at hun var holdt op med at smile, men var begyndt at ryste ganske sagte, men helt tydeligt på hovedet. Så åbnede hun munden og sagde: „Du kunne jo ikke gøre for det.“

Jeg har altid hadet Peter Plys. På en eller anden måde har „den lille fyr“, som min lærerinde i første klasse kaldte ham, eller „plysbjørnen“ som min mor sagde, altid givet mig kvalme. Måske er det min humoristiske sans, der er noget i vejen med, eller også har jeg fået afsky for figuren, fordi alle synes han var så morsom og så sød, at det ligefrem var en nødvendighed, at alle andre skulle synes det samme. Jeg husker, hvordan det ligefrem krympede sig i mig, når de for hundrede syttende gang begyndte forfra på kapitel et og prøvede på at efterligne bumpene, når det latterlige dyr blev slæbt ned ad trappen efter sin herre og mester Jacob, og jeg følte mig ganske simpelt som et visent grantræ af nerver, når Grisingen, den mest nuttede af alle figurerne gjorde sin entré på scenen med de kære, imbecille tосsestreger og den frastødende, udspkulerede snusfornuft.

Måske har det noget at gøre med, at jeg er rødåret. Ikke fordi jeg ikke tror, at der er adskillige rødårede her og over hele verden, der er ligeså tосsede med Peter Plys som alle andre, men jeg har prøvet overfor mig selv at give en slags forklaring, der har noget at gøre med min rødårthed. De fleste rødårede – i hvert fald mænd – har som børn et vanskeligt forhold til omverdenen p. gr. af deres hårfarve, og måske har jeg syntes at konkurrenzen med den gyldne, konforme, elskværdige, tilbedte plysbjørn har været så ulige fra begyndelsen, at jeg aldrig ville opnå en popularitet, der lå blot tilnærmelsesvis i nærheden af legetøjsdyrets. Ingen ville beskyjde mig for ikke at være „et sødt barn“, men i sin egen bevidsthed har man andre forestillinger om, hvad man selv er og burde være. Men før jeg fordyber mig for alvorligt i

## Peter Plys

og alligevel – syntes han – dybt forbløffet op på ham. Han kom selv på højkant og sprang i tre rejchlop med øjnene hængende ud af hovedet ned til hende, mens han udstødte en lang, falsk beklagende jamren. Hun var bevidstløs, og det venstre ben sad i en vinkel ud fra kroppen, som han aldrig havde set magen til. Han måtte beherske sig for ikke at begynde at knappe hendes tøj op og se efter, om der ikke også var sket andet, men beroligede sig med, at det måske ikke skete lige med det samme, og hvis det var sket, så kunne det jo være ligegyldigt.

Tre dage efter stod han i sit jakkesæt foran hendes seng på sygehuset og så, at benet nu var endnu mere mærkeligt. Det hang i en snor ned fra et stativ og var vældigt og hvidt og antiseptisk, og langt bage ved det skintedes Tullers hoved der også var meget hvidt og så op på ham med verdens mindste smil. Han var ude af stand til at sige et muk, stod bare og fattede med en buket, som han ikke vidste, hvad han skulle gøre af. Han kunne ikke læse, hvad der stod på tavlen over hendes hoved, skintede bare, at det vist begyndte med „f“. Da han havde stået meget længe, lod han de fugtige pinseliljer glide ud af hånden og ned på hendes dyne. Det glippede i hans adamsæble. Hun fulgte ham intet med øjnene, og han holdt hendes blik fanget gennem halvklukkede øjne. En hånd krøb op af hans flip og gennem hans nakkehår. Han så, at hun var holdt op med at smile, men var begyndt at ryste ganske sagte, men helt tydeligt på hovedet. Så åbnede hun munden og sagde: „Du kunne jo ikke gøre for det.“

Jeg har altid hadet Peter Plys. På en eller anden måde har „den lille fyr“, som min lærerinde i første klasse kaldte ham, eller „plysbjørnen“ som min mor sagde, altid givet mig kvalme. Måske er det min humoristiske sans, der er noget i vejen med, eller også har jeg fået afsky for figuren, fordi alle syntes han var så morsom og så sød, at det ligetrem var en nødvendighed, at alle andre skulle synes det samme. Jeg husker, hvordan det ligetrem krympede sig i mig, når de for hundrede syttende gang begyndte forfra på kapitel et og prøvede på at efterligne bumpene, når det latterlige dyr blev slæbt ned ad trappen efter sin herre og mester Jacob, og jeg følte mig ganske simpelt som et visent grantræ af nerver, når Grisingen, den mest nuttede af alle figurene gjorde sin entré på scenen med de kære, imbecille tossesstreger og den frastødende, udspøkulerede snusfornuft.

Måske har det noget at gøre med, at jeg er rødhåret. Ikke fordi jeg ikke tror, at der er adskillige rødhårede her og over hele verden, der er ligeså tossed med Peter Plys som alle andre, men jeg har prøvet overfor mig selv at give en slags forklaring, der har noget at gøre med min rødhæthed. De fleste rødhårede – i hvert fald mænd – har som børn et vanskeligt forhold til omverdenen p. gr. af deres hårfarve, og måske har jeg syntes at konkurrencen med den gyldne, konforme, elskværdige, tilbedte plysbjørn har været så ulige fra begyndelsen, at jeg aldrig ville opnå en popularitet, der lå blot tilnærmelsesvis i nærheden af legetøjsdyrets. Ingen ville beskyjde mig for ikke at være „et sødt barn“, men i sin egen bevidsthed har man andre forestillinger om, hvad man selv er og burde være. Men før jeg fordyber mig for alvorligt i



en psykologiseren, som ligger uden for min kompetence, vil jeg bare gentage, at både Peter Plys, Grislingen, Ninka Ninius, Kængu og Kængubarnet, Uglen og Æslet altid har fyldt mig med afsky, at den blotte opramsning af deres navne giver mig ubehag og at jeg har haft det største besvær med den blotte bevægelse af pennen for at sætte deres navne på papiret.

Hvordan dette had til et uskyldigt fabeldyr i en agtet forfatters børnefortælling siden har betydnet noget for min tilværelse, vil måske fremgå af det følgende. Jeg skal prøve at fatte mig i korthed, men enkelte oversigter af mere udflydende karakter vil nok være nødvendige for at lede ikke blot mig selv, men også læseren på ret spor. Det begynder uklart og på et tidspunkt, som vist nok må have noget med præpuberteten at gøre. Jeg beder igen om undskyldning for disse halvvekselske glosser. De må tilskrives min mangel på evne til at give, hvad man kunne kalde en kunstnerisk fremstilling; og jeg beklager dem egentlig også kun på skramt, fordi jeg synes flere af dem (også de halvkonstruerede og fremmedordene) giver en dækkende forklaring på, hvad det er jeg vil sige. Men det begynder altså forholdsvis uklart i præpuberteten. Og den dag i dag skal jeg ikke med sikkerhed kunne sige, om de begivenheder, der indtraf er virkelige eller uvirkelige. Gående igennem regnfyldte gader på pludseligt lune dage i det sene efterår, kommer der en gang imellem en voldsom angst farende et eller andet sted fra tagene, og jeg får en beklemmende følelse af, at de er sket, samtidig med, at jeg i min klare bevidsthed og hukommelse ikke har den ringeste fornemmelse af, at de kunne være sket. Det drejer sig om en forvekslingshistorie, og skal jeg være helt ærlig, så handler den om mulig blodskam. Af og til på varme, regnfulde efterårsdage er jeg overbevist om, at jeg på et tidspunkt før den egentlige kønsmodning indtraf, har været i seng med min søster. Men det mærkelige er, at billedet af Conny skyder sig ind imellem. Og for at gøre sagerne endnu mere komplice-

rede ved jeg heller ikke med bestemtthed, om jeg har været i seng med Conny på det tidspunkt overhovedet.

De vil undre Dem, når jeg påstår, at Conny er ude af stand til at svare på spørgsmålet, selvom jeg sandelig har været i seng med hende nogen hundrede gange senere. Hver gang jeg bringer det på bane – gerne efter vi har drukket lidt sammen – bliver hun undvigende, en gang imellem direkte rasende, og jeg husker tydeligt en gang, hvor vi måske var blevet mere berusede end sædvanligt, at hun ligefrem for op og smed et eller andet efter mig óg skreg, at jeg ikke skulle bruge hende som undskyldning for noget andet, jeg havde gjort. Noget andet? Vidste hun, at jeg havde været i seng med min søster? Og har jeg nogensinde været i seng med min søster? Spørgsmålet melder sig med pågående styrke, jeg standser op og prøver at holde det lige op foran ansigtet, ædrn, ved min ånds fulde kraft og alene ved spørgsmålets styrke, desperat tvunget til at tage stilling til det.

Det bliver nødvendigt at opsøge et par konkrete situationer, der måske ikke vil vise sig at repræsentere omveje, så-dan som de måske kunne se ud, men være selve vejen.

Under krigen sov jeg i samme værelse som min søster, der var et par år ældre. Oftest var jeg i seng lang tid før hun og sov gerne, før hun lagde sig. Jeg skulle op og i skole meget tidligt, mens hun først mødte senere på sit arbejde. Den gang var hun sygemedhjælper, og arbejdede på et hospital, der lå ganske nær vores lejlighed.

En aften, hvor jeg havde lagt mig lidt senere end sædvanligt, fordi jeg havde fået lov til at høre den sene udsendelse fra London sammen med min far, var jeg endnu vågen, da min søster kom ind. Ja, det er måske en overdrivelse, fordi da hun kom ind, har jeg muligvis sovet, men dukkede op til bevidstheden i en varm, lidt fjern, svømmende, måske drømmeagtig stemning. Jeg betragtede hende, mens hun klædte sig af og fulgte opmærksomt, hvordan hun kom ud af sine forskellige klædningsstykker, som jeg tidligere havde

set hundreder af gange uden at lægge mærke til dem. Til sidst var hun helt nøgen. Jeg husker stadig foruroligende tydeligt det indtryk hårene i hendes skød gjorde på mig. De var af næsten modsat farve i forhold til håret på hendes hoved, lyse, mens hendes krøller var meget mørke, og de syntes i den grad geometrisk afskåret i modsætning til frisuren, der var ganske løs og måske en lille smule vild efter datidens begreber. Skulle jeg karakterisere hårbevoksningen helt nøjagtigt, vil jeg sige, at det så ud, som om min søster var maskinklippet i skødet. Hårene sad meget tæt, næsten som en børstes, men gav mig på afstand ikke noget indtryk af at være strittende eller ubehagelige, snarere indbydende som den karsklippede runding på en lille drengs nakke.

Her er det så billedet fortoner sig eller glider ind i en overtoning i sammentald med et eller flere andre billeder. På de nævnte, pludseligt varme dage om efteråret, hvor man skulle vente, at enhver temperaturstigning var en klimatisk umulighed, overfaldes jeg af skrækken for den første erindringsfortsættelse. I hvert fald er jeg ude af stand til at unddrage mig scenens fortsættelse i min bevidsthed, hvor den opererer, som en sandfærdig, selverfaret erindring. Min søster lægger sig ikke i sin egen seng, men kryber ned under dynen til mig. Hun lægger sig uden et ord nøgen ved siden af mig, og hendes ene brystvorte rører ved min skulder, der er halvvejs vendt imod hende. Med mit knæ mærker jeg hårene i hendes skød, den lille børstes skraben mod min hud, en fornemmelse af ganske korte hår, der rejser sig og falder og rejser sig, mens jeg bevæger knæet frem og tilbage. Fortættelsen knuser jeg med opbydelsen af al magt og pisker i en slags rædselsslagen selvtugt andre billeder ind over denne forbudte version. Først og fremmest det magtfulde billede af Conny.

Jeg har virkelig kendt Conny altid. Siden skoletiden, hvor jeg første gang så hendes nakke gennem flere rækker af opstillede børn til den dag i dag, hvor hun bor under det sam-

me tag som jeg. Men hvordan og hvornår det egentlig startede, det kan jeg ikke for min sjæls frelse få klarhed over. Der var de sædvanlige tilnærmelser, de tåbelige breve, slåskampe, hele hendes „drengeperiode“, hvor hun var ligeså vild som vi og turede rundt i kvarteret sammen med os, raspede, hylede og skreg og terroriserede. Afstanden var nok ganske stor imellem os på det tidspunkt, og selvom jeg efterhånden (måske p. gr. af min brutalitet eller „større distriktighed“) havde sat mig i respekt trods mit røde hår, spillede det alligevel nok en rolle på et tidspunkt, hvor konformiteten er vigtigere end alt andet. Men sådan var det underligt nok ikke senere, ikke i et ganske bestemt tilfælde – tror jeg nok. Erindringer om før og efter er totalt uklare, men visse begivenheder i forbindelse med selve oplevelsen, står diamantklare for mig.

Jeg var inviteret hjem til Conny. Flere gange havde jeg været i og udenfor hendes hus sammen med mine kammerater, men aldrig havde jeg før siddet alene med hende. Vi havde anbragt os på gulvet i dagligstuen. Jeg husker endnu nedfra perspektivet: stolebenene, bordbenene, gulvtæppets mønster og på væggene en mængde ure, der alle gik forbløfende ens, men tilkede i distraherende forskellige rytmer. Connys far var urmager, han er død nu. Jeg ved ikke, hvorfor vi sad så lavt, om vi læste eller havde fat i noget legetøj, der krævede ophold på gulvet, i hvert fald lå vi ved siden af hinanden med benene strakt bagud. Da hun drejede sit ansigt imod mig, var det forbavsende tæt på. Jeg forstod ikke straks hendes blik, men mærkede pludselig på mig selv, hvad det betød. Og det mærkelige var ikke, hvad der skete, men måden det skete på. Selvfølgelig vil mange fra et moralsk synspunkt finde det upassende, at to børn – det var vi virkelig – plejer seksuel omgang med hinanden, men denslags sker nu. Dog kan jeg gribe mig selv i en slags forargelse, når jeg tænker tilbage på Connys direktehed, hendes frygindgydende erfarenhed, som hun også nu besidder, men forekom-

mer det mig – som først er tilkommen efter mange års samliv. Hun var ikke jomfru, da jeg giftede mig med hende – eller rettere sagt, da jeg første gang gik i seng med hende som voksen – men den frimodighed, som hun i hin stund lagde for dagen, var hende aldeles fjern. Hvad skal jeg da tro?

Vi lå på gulvet ved siden af hinanden, og jeg vidste, hvad der var ved at ske. Uetfaren, som jeg var, foretog jeg mig ikke noget, men dette var også komplet overflødigt. Med en sygeplejerskes rolige omsorg, begyndte Conny at kysse mig på munden, på halsen og på øreflipperne, samtidig med at hun lukkede mine bukser op. Ind imellem kysene mumlede hun en lav, mærkelig remse, som jeg ikke helt var i stand til at opfatte. Dog mærkede jeg i den et tonefald, som i sin kælenkab mindede om den måde, voksne fordrejer stemmen på, når de skal tale til børn. Da hun selv havde befriet sig for sine bukser, satte hun sig overskrævs på mig, og jeg var ude af stand til hverken at sige eller gøre noget. Midt i en flygtende fornemmelse af bevidstløshed, faldt alle urene i slag, ikke som man kunne have forventet det i et og samme sekund, men en lille smule skævt, sådan at en overrådig kiemen og banken og snærren af værker og penduler og klokker lod sig høre i et tidsrum, der syntes meget længere end sædvanligt. Endelig standsede det sidste maskineri, og jeg så lige op i Connys øjne. Hun kiggede ned på mig fra sin bagoverbøjede højde, pressede hænderne – som om hun ville sætte af – mod mine hofter og udstødte en lang gurglen, der lød, som om hun selv var forsynet med et indvendigt værk. Jeg erinder intet om mine følelser indtil da, husker bare, hvordan jeg med stigende fryd og rædsel så hende rejse sig fra mig med skørtet højt løftet, hvorved hun afslørede sine kønshår som en pude af ganske kort, tæt, skarpt afgrænset, lyst græs.

Vi så ikke hinanden i årevis efter denne episode – hvis der overhovedet har været nogen, hvad Conny på det bestemte-

ste benægter – jeg så hende ti år efter til et glide og troede først, at hun gjorde indtryk på mig, fordi vi en gang i tidernes morgen havde gået i skole og leget sammen, men ganske kort efter oplevede jeg, på en af den slags dage, jeg tidligere har beskrevet, min mærkelige erindrings-ekstase, og for første gang distraheredes (eller bekæmpede jeg) den forbudte seance med min søster gennem reproduktionen af den indtil da glemte episode med Conny.

Jeg var på en tidlig studierejse til Koblenz og kom gående langs Rhinen, hvor der foruden de sædvanlige billetsalg til floddampene også lå enkelte forretninger. Vejret var forholdsvis køligt – det var i November – og fugtigheden i luften betragtelig. Med et var det som om den fortrettedes i ganske overordentlig grad og samtidig kom der sydtra over vandet en bølge af varn luft, der føltes næsten håndgribeligt stofagtig mod huden. På få sekunder steg temperaturen ti-femten grader, og jeg følte en lummer svimmelhed snige sig ind på mig, samtidig med at regnen tog til, så jeg måtte slå kraven op om ørerne og krybe i ly. For at komme ud af styrtebadet, løb jeg hen til en forretning med en glemmt markise over, og efter en stund at have betragtet det mystiske og uventede vejr, der for en nordbo virkede helt ubegribeligt – vendte jeg mig mod forretningen bag mig. Det var en slags krambod med forskelligt blandet gods, som man ser dem sydpå og i provinsen hjemme hos os. Foruroliget af vejret kastede jeg kun et meget overfladisk blik på de halvtarvelige souvenirer, øltennder af dårlig faïence, afstøbninger af Lorelei og obskøne Rømere, indtil mit øje faldt på et hjørne af butikken, hvor der midt imellem forskelligt legetøj, sad en teddybjørn. Samtidig med at jeg så barnsen, flk jeg øje på mit eget spejlbillede – dyret sad i højde nogenlunde ud for panden i kanten af mit hår – og pludselig mangedobledes denne vision i to planer med den grumt skyldbetyngede vished om, hvad jeg en gang havde oplevet med min søster. Skridt for skridt gennemgik jeg begivenhederne fra den af-

ten under krigen og følte mig aldeles forsvarsløs, indtil endnu en erindingsassociation dukkede op og lettede trykket et øjeblik. Ikke fordi denne erindring i og for sig var behageligere, men den var dog anderledes.

I min tidligste barndom havde jeg virkelig som kæledyr en bamse. Om natten boede den hos mig i sengen, men kun til en ganske bestemt nat. Fra et jammerligt kaos af maredridt, der indebar et rovdyrns uafryselige nærhed, dets lyd og stank og som afsluttedes med, at jeg måtte fortæres af et vældigt, stridhåret uhyre og slæbtes gennem lange indvendige gange, hvor lange gribere stak ud fra væggene og kradsede mig i ansigtet, vågnede jeg op og fandt mig selv liggende med ansigtet presset hårdt ind mod legetøjsbansens krop. Jeg for væk fra den med et sidste hyl, smed den ud over sengekanten og lå rystende tilbage i mørket. Det varede længe før jeg faldt i søvn, og jeg havde aldrig siden dyret i min seng. Mor undrede sig over det og kom da også en aften og ville strikke mig bansen, men jeg satte straks i et hyl og hun fjernede den uden at spekulere mere over sagen.

Påvirket af lummerheden og under den kvalme, som mine indvendige oplevelser gav mig, drev jeg af sted fra butikken, mens en række tvangstanter syntes at drive ind over mig med bankerne af fugtighed. Tanken om en oversvømmelse var så nærliggende, at jeg holdt mig meget tæt til husene, mens jeg stryrede tilbage mod mit hotel. Alting syntes at komme flydende imod mig, og jeg fik den vanvittige ide, at alle dyr, ikke blot fuglene, men alle dyrene fra Noahs ark burde søge op i træerne for ikke at omkomme. Jeg så dem for mig, skimtede arterne: grisene, kaminerne, æslerne o. s. v. der et efter et med vandet piskende efter sig søgte op i træerne, mens vandet steg og husgeråd, dønrskilte og krukker sejlede af sted i vild forvirring. Naturligvis var min semi-hallucinatoriske tilstand skyld i at jeg også syntes at høre høj og gennemtrængende hvinen, men pludselig holdt jeg hånden op for ørerne, åbenbart så voldsomt, at en forbi passerende følte

sig foruroliget og vendte sig om for at se, om jeg var syg. Jeg vinkede ham irriteret af og fælte en voldsom aggression overfor alle tyskere og huskede med smertelig tydelighed en bemærkning, som værten på mit hotel havde delikateret mig med. Bemærkningen var naturligvis absurd, men gammel sårbarhed ruster ikke så let, og jeg kunne ikke svare igen med andet end et vis. Han så på mig hen over baren og blinkede: Entschuldigen Sie mir, Herr Kandidat, sind Sie auch rotharig drunten? At denne latterlige bemærkning skulle ramme mig på dette tidspunkt – og påvirke mig, når min hårtørve dog havde bragt mig en del succes hos kvinderne siden min tidligste barndom – forekom mig på denne dyngvåde og unaturlige eftermiddag næsten ikke til at udholde. Depressionen sad på mig som en mægtig knude, da jeg i et mærkeligt glimt i fuld udstrækning huskede, hvad jeg i sin tid havde oplevet hos Conny.

Kvalmen og ubehaget forsvandt, og den latente seksualitet afløstes af et helt opladt begær. Der var ingen vej uden om, jeg måtte have Conny og ingen anden end Conny. Jeg måtte ligge i en bestemt stilling og høre en bestemt remse, jeg måtte for alt i verden hjem. Uden så meget som at se på værten fik jeg bragt min kuffert ned, betalte regningen og nåede en maskine fra Frankfurt til København. Jeg ringede til Conny sent samme aften, og hun led temmelig forbavset over at høre mig i røret. Jeg vidste, at hun ikke var gift og kørte straks løs med invitationer og forsikringer, og hun var ikke svær at rokke. Selvfølgelig kunne jeg ikke lige med det samme rykke ud med min historie, og det varede faktisk flere år, før jeg fortalte hende noget af alt det, som her er fremlagt.

Vort ægteskab er ikke det ringeste. Vi blev gift efter tre måneders forløb, hvor hun – lidt forundret – lagde sig ind under min besat søgende lidenskab. Videnskabeligt foreligger der måske ikke tilfælde af forandring af kønshår hos kvinder, men Connys skød, så ikke ud, som jeg huskede det.

Kun under indflydelse af spiritus har jeg bebrejdet hende det, og kun når hun selv var fuld har jeg kunnet få hende til at sætte sig over skrævs på mig og fremmunde en remse, som jeg med opbydelsen af al min evne for rekonstruktion har lært hende.

Først lidt efter at jeg var gået fra spejlet, hvor jeg havde stået og redt mig, gik det op for mig, hvorfor et så voldsomt raseri begyndte at sive inden i mig. Conny sad inde hos børnene, og jeg hørte hendes stemme, der påtagent kælent og i en klart genkendelig diktion, læste op af en bog. Jeg var med det samme klar over, selvom jeg ikke kunne skelne de enkelte ord, at det var Peter Pys. Et øjeblik overvejede jeg, om jeg skulle gå ind og standse hende, men vendte mig så hurtigt med frakken samlet om mig, åbnede hoveddøren og gik ud i den skråt faldende regn.